

BUGETUL SENSIBIL LA DIMENSIUNEA DE GEN
ÎN PRACTICĂ
MANUAL DE INSTRUIRE

UNFPA, Fondul Națiunilor Unite pentru Populație este o agenție internațională de dezvoltare care promovează dreptul fiecărei femei, bărbat sau copil de a se bucura de o viață sănătoasă și de oportunități egale. UNFPA acordă asistență țărilor pentru utilizarea datelor despre populație în ce privește politicile și programele de reducere a sărăciei și pentru a asigura ca fiecare sarcină să fie dorită, fiecare naștere să fie lipsită de risc, fiecare tânăr să fie scutit de HIV/SIDA și fiecare fată și femeie să fie tratată cu demnitate și respect.

UNFPA – deoarece fiecare contează

Fondul Națiunilor Unite pentru Populație (UNFPA)

Strada 42 de Est, 220

New York, NY 10017

SUA

www.unfpa.org

UNIFEM, Fondul Națiunilor Unite de Dezvoltare pentru Femei oferă asistență tehnică și financiară pentru programele și strategiile inovatoare care promovează drepturile umane, participarea politică și securitatea economică a femeilor. UNIFEM activează în parteneriat cu organizațiile ONU, guvernele, organizațiile neguvernamentale (ONG-uri) și alte rețele pentru a promova egalitatea de gen. Fondul încearcă să coroboreze problemele și preocupările femeilor cu agendele naționale, regionale și cele globale prin încurajarea colaborării și oferirea expertizei tehnice vizând promovarea problemelor de gen și a strategiilor de abilitare a femeilor în centrul atenției publicului.

UNIFEM a susținut inițiative cu privire la bugetul sensibil la dimensiunea de gen în peste 20 de țări. Acest suport a înlesnit interesul sporit demonstrat de guverne, societatea civilă și parlamentari de a se implica în elaborarea de politici bugetare la nivel național și local din perspectiva dimensiunii de gen.

Fondul Națiunilor Unite de Dezvoltare pentru Femei (UNIFEM)

Strada 45 de Est, 304

Etajul 15

New York, NY 10017

Tel: +1.212.906.6400

Fax: +1.212.906.6705

Email: unifem@undp.org

www.unifem.org

Bugetul sensibil la dimensiunea de gen în practică: manual de instruire, New York 2006

Drept de Autor: UNFPA, UNIFEM 2006

Design de WhatWorks Inc

Redactat de Carolyn Hanson/Bibi Singh

CUVÂNT ÎNAINTE	2
MULȚUMIRI	3
DESCRIEREA MANUALULUI.....	4
MODULE DE INSTRUIRE.....	8
Sesiune introductivă.....	9
Modulul 1: Bugetul sensibil la dimensiunea de gen: concepte, principii și obiective	11
Sesiunea 1: Conceptele și principiile BSG.....	13
Sesiunea 2: Procesele BSG: planificarea și transformarea politicilor	15
Modulul 2: Structura și procesele bugetului	17
Sesiunea 1: Ce este bugetul?.....	19
Sesiunea 2: Procesul bugetar.....	24
Modulul 3: Instrumente pentru analiza bugetului sensibil la dimensiunea de gen	27
Sesiunea 1: Instrumente de analiză BSG: instrumentele Dianei Elson	29
Sesiunea 2: Instrumente de determinare a costului: metodologiile de determinare a costului ODM.....	32
Sesiunea 3: Studii de caz cu privire la determinarea costului neguvernamental.....	35
Sesiunea 4: Abordarea solicitărilor de date pentru analiza bugetului sensibil la dimensiunea de gen	37
Modulul 4: Experiențe de inițiative vizând bugetul sensibil la dimensiunea de gen (BSG).....	41
Sesiunea 1: Experiențe de inițiative vizând bugetul sensibil la dimensiunea de gen	43
Sesiunea 2: Studii de caz	45
Modulul 5: Inițiative vizând bugetul sensibil la dimensiunea de gen din cadrul guvernului.....	49
Sesiunea 1: Declarații de buget sensibil la dimensiunea de gen.....	51
Sesiunea 2: Note metodologice: cazuri din Tanzania și Malaysia	54
Sesiunea de închidere: Susținerea activității BSG	56
ANEXE	
Anexa 1: Conținutul CD-ului.....	61
Anexa 2: Sugestii cu privire la programul seminarului	61
Anexa 3: Exemplu de fișă de evaluare a seminarului	63
Anexa 4: Lista materialelor de instruire și referințele-cheie per sesiune.....	65

CUVÂNT ÎNAINTE

Suntem foarte bucuroși să vă prezentăm manualul de instruire al UNFPA/UNIFEM cu privire la „Bugetul sensibil la dimensiunea de gen în practică” și pachetul de resurse „Bugetul sensibil la dimensiunea de gen și drepturile reproductive ale femeilor”. Suntem siguri că aceste două publicații vor fi percepute drept valoare adăugată la numărul mare de resurse de instruire deja disponibile și vă vor fi de ajutor în crearea unor echipe de experți care să corespundă cerinței sporite la nivel de țară. Scopul rezidă în încurajarea abordării perspectivei de gen la nivel de planificare națională și elaborare de buget.

Bugetul sensibil la dimensiunea de gen ajută la trasarea modalității în care bugetele răspund priorităților femeilor precum și modalității în care guvernele utilizează fondurile financiare pentru reducerea sărăciei, promovarea egalității de gen, stoparea răspândirii HIV precum și micșorarea ratelor mortalității materne și infantile. Această abordare contribuie la asigurarea responsabilității guvernului față de angajamentele asumate în cadrul Programului de Acțiuni de la Cairo cu privire la Populație și Dezvoltare și Platforma de Acțiuni de la Beijing pentru Egalitatea de Gen și Abilitarea Femeilor pentru realizarea Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului.

În prezent, după mai mult de zece ani de la aprobarea Programului de Acțiuni de la Cairo și Platformei de Acțiuni de la Beijing, putem observa un progres semnificativ în domeniile ce țin de abilitarea femeilor, egalitatea de gen și sănătatea și drepturile reproductive ale femeilor. Totuși, sunt încă multe de făcut. Suntem siguri, însă, că veți identifica instrumentele menite să conducă la obținerea unor progrese încă și mai mari.

Thoraya Ahmed Obaid
Director Executiv
UNFPA

Noeleen Heyzer
Director Executiv
UNIFEM

Acest manual este rezultatul colaborării fructuoase dintre UNFPA, UNIFEM și practicienii bugetului sensibil la dimensiunea de gen din lumea întreagă. Debbie Budlender, expert în domeniul bugetului sensibil la dimensiunea de gen și cercetător specialist în cadrul Agenției Comunitare pentru Anchetare Socială (CASE) din Africa de Sud a contribuit enorm la producerea acestui manual atât cu sfaturi valoroase, cât și cu conținut real inclus în această publicație.

Nisreen Alami, Manager al Programului UNIFEM „Bugetul sensibil la Dimensiunea de Gen”, a prezentat compartimentele care conturează abordarea și experiența UNIFEM în domeniul bugetului sensibil la dimensiunea de gen. De o mare valoare la compilarea acestui manual au fost contribuțiile practicienilor care aplică bugetul sensibil la dimensiunea de gen (BSG) în procesul de promovare a drepturilor femeilor: Veronique Zebadúa Yáñez (Fundar, Centro de Análisis y Investigación, Mexico) și Florencia Dorotan (Rețeaua de Acțiune a Femeilor pentru Dezvoltare, Insulele Filipiniez).

Suntem recunoscători colaboratorilor UNIFEM care făcând uz de experiența lor au contribuit la studiile de caz incluse în manual: Zineb Touimi Ben-Jelloun, Morocco; Raquel Coello, Ecuador; Leire Lopez, Ecuador; Cecilia Ncube, Africa de Sud și Firoza Mehrotra, India.

Aducem mulțumiri și Consultanților UNFPA în domeniul genului, a căror participare în cele două seminare a servit drept oportunitate de a beneficia de experiența și perspicacitatea lor.

Ne exprimăm gratitudinea pentru ghidarea acordată pe parcursul procesului de lucru și pentru suportul imens adus parteneriatului strategic dintre UNFPA și UNIFEM următoarelor persoane: Joanne Sandler, Director Adjunct UNIFEM; Aminata Toure, Consultant Tehnic Superior din cadrul subdiviziunii UNFPA Drepturile Omului, Gen și Cultură; Miriam Jato, Consultant Tehnic Superior în cadrul Diviziunii UNFPA pentru Africa; și Yegeshen Ayehu, Manager de Program, Consultantă Tehnică din cadrul UNFPA.

Și în final adresăm mulțumiri deosebite dnei Fatou Aminata Lo, Specialist de Programe pentru Programul „Bugetul sensibil la dimensiunea de gen” din cadrul UNIFEM, pentru efortul depus în coordonarea activității programului, contribuind la producerea manualului de la bun început și până la ultima pagină.

DESCRIEREA MANUALULUI

CONTEXT

În anul 2005, UNFPA și UNIFEM au încheiat un acord cu partenerii ONU sub egida programului de parteneriat strategic al UNFPA. Programul de parteneriat al UNFPA/UNIFEM identifică drept domeniu de cooperare subiectul ce ține de bugetul sensibil la dimensiunea de gen. Scopul acestui parteneriat rezidă în dezvoltarea capacității interne în cadrul UNFPA prin intermediul echipelor și oficiile sale de țară, precum și în cadrul UNIFEM prin prisma programelor sale regionale. Acest parteneriat mai are și menirea de a consolida inițiativele comune cu privire la bugetul sensibil la dimensiunea de gen. Pe lângă cele menționate, parteneriatul în cauză va oferi suport mai coerent și eficient programelor și echipelor de țară ale ONU în ce privește aplicarea bugetului sensibil la dimensiunea de gen pentru realizarea obiectivului și angajamentelor vizând egalitatea de gen.

Sub egida acestui parteneriat, UNIFEM și-a asumat responsabilitatea de elaborare a unor produse privind bugetul sensibil la dimensiunea de gen și sănătatea reproductivă. Procesul de identificare a componentelor acestor produse de cunoștință a fost unul participativ inspirat din experiența personalului UNFPA și UNIFEM. Acest proces a inclus o revizuire a programelor UNFPA și UNIFEM, un schimb de opinii în format electronic realizat la sfârșitul anului 2005 și două seminare organizate în Cape Town și Bangkok în aprilie și iunie 2006 cu colaboratorii UNFPA și UNIFEM. Produsele rezultate din acest parteneriat sunt manualul de instruire și pachetul de resurse „Bugetarea pentru drepturile reproductive: utilizarea bugetului sensibil la dimensiunea de gen”.

SCOP ȘI OBIECTIVE

Manualul de instruire cu privire la bugetul sensibil la dimensiunea de gen (BSG) are scopul să consolideze capacitățile colaboratorilor UNFPA și UNIFEM în ce privește aplicarea instrumentelor de analiză a bugetului sensibil la dimensiunea de gen în programele lor vizând drepturile femeilor și egalitatea de gen, contribuind, totodată, și la susținerea inițiativelor bugetului sensibil la dimensiunea de gen acolo unde ele există. Manualul încearcă în special să abordeze perceperea BSG drept instrument pentru promovarea echității de gen, responsabilității pentru drepturile femeilor precum și transparenței și eficacității în procesele și politicile bugetare.

Se presupune că acest manual va contribui la dezvoltarea capacităților necesare pentru a se încadra activ și eficient în activități de integrare a dimensiunii de gen în procesele și planurile bugetare la nivel de țară. De asemenea, se mai prevede că UNFPA și UNIFEM va utiliza manualul pentru a crea echipe de experți care vor susține și contribui la satisfacerea cerinței sporite a partenerilor naționali vizând consolidarea capacităților în domeniul BSG.

Manualul de instruire reprezintă o adevărată valoare adăugată la resursele de instruire cu privire la BSG, în primul rând, prin accentul său pe aplicarea bugetului sensibil la dimensiunea de gen în domeniul sănă-

DESCRIEREA MANUALULUI

tății reproductive și, în al doilea rând, prin prezentarea exemplelor și studiilor de caz specifice domeniului în cauză: vizând sănătatea maternă, aspectul de gen și HIV/SIDA, violența împotriva femeilor.

Manualul este întemeiat pe experiența vastă și lecțiile însușite din cadrul programelor UNIFEM cu privire la bugetul sensibil la dimensiunea de gen din treizeci de țări, începând cu anul 2000. Acest material de instruire tinde să promoveze percepția precum că bugetul sensibil la dimensiunea de gen reprezintă un element esențial al oricărui angajament politic serios cu privire la egalitatea de gen și să contureze abordările de raliere a bugetelor la cerințele de realizare a drepturilor femeilor.

CONȚINUTUL MANUALULUI

Manualul cuprinde cinci module de instruire, fiecare fiind divizat în două-patru sesiuni. Materialul este compilat pentru utilizare la seminarele de instruire.

Cele cinci module de instruire oferă o prezentare comprehensivă a elementelor de bază cu privire la bugetul sensibil la dimensiunea de gen în cadrul ciclurilor bugetare naționale. Astfel, manualul trebuie să fie în mod continuu raportat la procesele de planificare și întocmire a bugetelor la nivel național.

Manualul încearcă să ofere claritate și înțelegere vizând elementele conceptuale, tehnice și politice cu privire la bugetul sensibil la dimensiunea de gen:

- Primul modul „Bugetul sensibil la dimensiunea de gen: concepte, principii și obiective” cuprinde elementele conceptuale ale bugetului sensibil la dimensiunea de gen în raport cu abordarea integratoare a dimensiunii de gen și drepturile femeilor .
- Al doilea modul „Structura și procesele bugetare” relevă aspectele tehnice și politice cu privire la bugete și ciclurile de elaborare a politicilor.
- Al treilea modul „Instrumente pentru analiza bugetului sensibil la dimensiunea de gen” prezintă o gamă largă de diverse instrumente pentru a fi utilizate la analiza bugetelor din perspectiva de gen cu un accent mai deosebit pe instrumentele cel mai des folosite.
- Modulele patru și cinci prezintă modalități concrete de utilizare a instrumentelor și abordărilor de analiză a bugetelor sensibile la dimensiunea de gen folosite de inițiativele bugetului sensibil la dimensiunea de gen pentru a promova și susține incorporarea perspectivei sensibile la dimensiunea de gen în baza rezultatelor analizei bugetului. În mod special, al cincilea modul „Inițiativele vizând bugetul sensibil la dimensiunea de gen din cadrul guvernului” se orientează pe inițiativele bugetului sensibil la dimensiunea de gen conduse de guvern.
- Sesiunea finală a manualului de instruire, intitulată „Susținerea activității BSG” reprezintă un exercițiu practic care permite participanților să aplice cunoștințele și capacitățile acumulate pe parcursul instruirii la întocmirea programelor sensibile la dimensiunea de gen pe marginea unor probleme specifice.

DESCRIEREA MANUALULUI

RESURSELE COMPLEMENTARE

Manualul trebuie utilizat împreună cu:

- Pachetul de resurse „Bugetarea pentru drepturile reproductive” care a fost elaborat sub egida parteneriatului strategic dintre UNFPA și UNIFEM
- CD-ul cu materialele de instruire și anexele corespunzătoare
- Materiale cheie de referință cu privire la bugetul sensibil la dimensiunea de gen, disponibile pe site-ul web www.gender-budgets.org (vezi lista în Anexe)

DURATA SEMINARULUI

Seminarul va fi realizat pe parcursul a trei zile. Un exemplu al unui program al seminarului este prezentat în anexe. Acest program poate fi ajustat în conformitate cu profilurile și disponibilitatea participanților.

AUDIENȚA SCONTATĂ

Manualul de instruire vizează personalul UNFPA și UNIFEM precum și partenerii acestora din organizațiile guvernamentale și ne-guvernamentale drept mod de susținere a instituționalizării BSG la nivel de țară. Manualul ar putea fi de folos și pentru alte agenții ale ONU. Criteriile recomandate de eligibilitate ale participanților la seminar includ:

- interesul și angajamentul de incorporare a conceptelor bugetului sensibil la dimensiunea de gen în promovarea politicilor și programelor pentru egalitatea de gen
- capacități analitice în ce privește inegalitatea de gen
- experiență în susținerea programelor și planurilor naționale aferente drepturilor femeilor și drepturilor reproductive

FACILITAREA SEMINARULUI

Ideal ar fi ca facilitatorii seminarului să întrunească următoarele calități:

- experiență vastă în ce privește utilizarea conceptelor și instrumentelor bugetului sensibil la dimensiunea de gen
- cunoașterea inițiativelor cu privire la bugetul sensibil la dimensiunea de gen din lumea întreagă
- cunoștințe în domeniul economiei și dimensiunii de gen
- capacități avansate pentru analiză prin prisma dimensiunii de gen

DESCRIEREA MANUALULUI

- deprinderi de planificare strategică și formulare a programelor
- experiență în aplicarea metodologiilor de instruire a adulților și abilități de facilitare a seminarelor

Pentru sesiunile cu subiecte specifice, ar fi util de invitat alte persoane cu cunoștințe în domeniile selectate.

METODOLOGIA DE INSTRUIRE

Seminarele ar trebui să înceapă cu un exercițiu preliminar menit să demonstreze că bugetul sensibil la dimensiunea de gen este un proces care îmbină analiza din perspectiva de gen cu luarea deciziilor în domeniul bugetelor, iar procesele de elaborare a politicilor definesc în mare parte rezultatele acestor politici. Acest exercițiu este apoi utilizat pentru a proiecta cadrul general al manualului de instruire într-o prezentare succintă a „schiței seminarului”.

Fiecare din cele cinci module include cel puțin o prezentare Power Point urmată de activități practice și/sau studii de caz. Modele de prezentări Power Point sunt expuse în anexele menite pentru a fi utilizate sau ajustate de facilitatori.

Copiile prezentărilor și materialelor de instruire (disponibile și pe CD-uri) trebuie să fie distribuite participanților la începutul fiecărei sesiuni. La sfârșitul fiecărei sesiuni, puncte-cheie vor fi rezumate și fixate pe flipchart. În cazul activităților planificate, facilitatorul va explica procesul și va organiza grupurile de lucru, asigurând ca structura grupului să varieze astfel încât pe parcursul seminarului participanții să interacționeze cel puțin o dată.

Pe parcursul seminarului, facilitatorul sau echipa de facilitatori trebuie să asigure caracterul participativ al procesului de instruire. Este necesar de aplicat principiile de instruire a adulților luând în considerație și utilizând experiența și perspicacitatea participanților atunci când este posibil. Succesul seminarelor depinde de prezența participanților cu experiență în domeniul bugetului sensibil la dimensiunea de gen – fie reprezentanți ai guvernului, fie membri ai societății civile, fie experți în BSG. Unde este posibil doi participanți cu experiență specifică în domeniul implementării inițiativelor bugetelor sensibile la dimensiunea de gen vor face prezentări pe parcursul celei de-a doua sesiuni din modulul 4.

EVALUAREA

La finele seminarului, participanții vor fi rugați să completeze o fișă de evaluare, care va viza atât procesul cât și conținutul seminarului (a se vedea anexele pentru modele de fișe de evaluare).

MODULE DE INSTRUIRE

Modulul 1: Bugetul sensibil la dimensiunea de gen: concepte, principii și obiective

Sesiunea 1: Conceptele și principiile BSG

Sesiunea 2: Procesele BSG: planificarea și transformarea politicilor

Modulul 2: Structura și procesele bugetului

Sesiunea 1: Ce este bugetul?

Sesiunea 2: Procesul bugetar

Modulul 3: Instrumente pentru analiza bugetului sensibil la dimensiunea de gen

Sesiunea 1: Instrumente de analiză BSG: instrumentele Diane Elson

Sesiunea 2: Instrumente de determinare a costurilor: costul ODM-urilor

Sesiunea 3: Studii de caz vizând costurile neguvernamentale

Sesiunea 4: Abordarea solicitărilor de date pentru analiza bugetului sensibil la dimensiunea de gen

Modulul 4: Experiențe de inițiative vizând bugetul sensibil la dimensiunea de gen (BSG)

Sesiunea 1: Experiențe de inițiative vizând bugetul sensibil la dimensiunea de gen

Sesiunea 2: Studii de caz

Modulul 5: Inițiative vizând bugetul sensibil la dimensiunea de gen din cadrul guvernului

Sesiunea 1: Declarații de buget sensibil la dimensiunea de gen

Sesiunea 2: Note metodologice

Sesiunea de închidere: Susținerea activității BSG

SESIUNE INTRODUCIVĂ

OBIECTIVE	<ul style="list-style-type: none">• de a încuraja participanții să interacționeze• de a veni la un consens în privința obiectivelor seminarului și a așteptărilor de pe urma acestuia• de a încuraja participanții să raporteze BSG la experiența personală și să perceapă relevanța BSG în promovarea egalității de gen
CONȚINUT	<ul style="list-style-type: none">• obiectivele seminarului• prezentarea participanților• structura manualului – stabilirea cadrului de program al seminarului
MATERIALUL DE INSTRUIRE	<ul style="list-style-type: none">• programul seminarului – copia manualului de instruire
FORMATUL	<ul style="list-style-type: none">• ciclu de discuții deschise și exerciții urmate de prezentări Power Point
SCHIȚA SESIUNII	<ul style="list-style-type: none">• cuvânt de deschidere• revizuirea obiectivelor seminarului: 15 minute• prezentarea participanților: 60 minute• exercițiu: 60 minute• prezentarea programului și planului seminarului: 15 minute <p>Total: 150 minute</p>

SESIUNE INTRODUCȚIVĂ

EXERCIȚIU: NEGOCIEREA UNUI BUGET AL GOSPODĂRIEI CASNICE

INSTRUCȚIUNI PENTRU SESIUNE

Durata: 60 de minute

10 minute pentru a explica procesul, a citi profilurile gospodăriei casnice și a forma grupurile

20 minute pentru lucrul în grup

15 minute pentru a raporta constatările

15 minute pentru facilitator pentru a oferi clarificări

MATERIALE NECESARE

Flipchart-uri, marchere, copii a două bugete de bază a gospodăriei casnice, copiii instrucțiunilor pentru fiecare familie și pentru fiecare membru de familie

INSTRUCȚIUNI

Divizați participanții în două grupuri: un grup va reprezenta o gospodărie rurală săracă și celălalt grup – o gospodărie urbană de clasa mijlocie; fiecare având de soluționat un set specific de probleme. Desemnați un rol fiecărui membru din grup. Sarcina pentru fiecare grup este de a elabora bugetul, identificând elementele specifice ale bugetului și sumele care vor fi cheltuite per fiecare element. Deciziile sunt luate în baza negocierilor purtate între membrii fiecărei gospodării.

La sfârșitul timpului alocat pentru acest exercițiu, invitați participanții să-și prezinte constatările. După ce grupurile vor prezenta bugetul, facilitatorul vine cu următoarele întrebări:

Cum au fost luate deciziile și de către cine?

- Cine a beneficiat cel mai mult de bugetul întocmit și ale cui necesități au fost neglijate cel mai mult?
- Care elemente din buget au fost prioritizate și care dintre ele au fost lăsate fără atenție?
- Au fost luate deciziile sensibile la dimensiunea de gen?
- S-ar putea oare de modificat alocarea de resurse financiare pentru a satisface mai bine necesitățile tuturor?
- Există oare tangențe dintre acest exercițiu și procesul de elaborare a bugetului public?
- În ce mod cheltuielile publice afectează venitul gospodăriei casnice și cheltuielile pentru servicii precum medicale, aprovizionarea cu apă etc.?

ADAPTARE

Facilitatorul poate adapta profilurile gospodăriilor sugerate conform necesităților.

MODULUL 1

BUGETUL SENSIBIL LA DIMENSIUNEA DE GEN: CONCEPTE, PRINCIPII ȘI OBIECTIVE

SESIUNEA 1: CONCEPTELE ȘI PRINCIPIILE BSG

OBIECTIVE	<ul style="list-style-type: none">• de a crea o înțelegere comună a abordării BSG• de a prezenta relevanța activității de îngrijire neremunerată pentru bugete
CONȚINUT	<ul style="list-style-type: none">• conceptele și principiile BSG• definiția și contextul BSG• BSG și activitatea de îngrijire neremunerată• BSG: o perspectivă a drepturilor• BSG și abordarea integratoare a dimensiunii de gen
MATERIAL DE INSTRUIRE	Fișa de fapte: „Responsabilitatea guvernului față de drepturile omului prin prisma bugetelor”, UNIFEM, 2005
REFERINȚA DIN PACHETUL DE RESURSE	<ul style="list-style-type: none">• definiția BSG• BSG și egalitatea și echitatea de gen• BSG, sănătatea reproductivă și activitatea de îngrijire neremunerată
FORMAT	<ul style="list-style-type: none">• prezentare Power Point sau material de instruire urmat de discuții
SCHIȚA SESIUNII	<ul style="list-style-type: none">• introducere: 5 minute• prezentare: 15 minute• discuții/intrebări și răspunsuri: 20 minute• concluzii: 5 minute <p>Total: 45 minute</p>

SESIUNEA 1: CONCEPTELE ȘI PRINCIPIILE BSG

INSTRUCȚIUNI PENTRU SESIUNE

APRIORI DESFĂȘURĂRII SESIUNII

De revizuit capitolele relevante din pachetul de resurse.

De pregătit prezentarea Power Point sau materialul de instruire în baza mesajelor-cheie sugerate.

De pregătit flipchart-ul cu obiectivul (obiectivele) sesiunii și de fixat pe perete pe parcursul sesiunii pentru referință.

INTRODUCERE

De citit în voce obiectivele sesiunii.

De indicat la ce etapă din program se include această sesiune.

De descris procesul derulării sesiunii.

MESAJE-CHEIE

- bugetul este unicul cel mai important instrument al guvernului, deoarece afectează implementarea cu succes a tuturor celorlalte politici.
- bugetele sensibile la dimensiunea de gen nu sunt niște bugete separate pentru femei și bărbați.
- un buget sensibil la dimensiunea de gen asigură ca necesitățile și interesele indivizilor din diverse grupuri sociale (după sex, vârstă, rasă, etnie, localizare) să fie abordate în cadrul politicilor de cheltuieli și venit.
- BSG utilizează diverse instrumente, abordări și strategii pentru a monitoriza produsele, rezultatele, activitățile și contribuțiile bugetelor prin prisma perspectivei de gen.
- CEDAW nu cuprinde o prevedere specifică vizând bugetele, dar Comitetul CEDAW deseori a adresat întrebări cu privire la bugetele guvernelor.
- abordarea integratoare a dimensiunii de gen reprezintă o strategie adoptată la Beijing drept instrument primar pentru promovarea egalității de gen în lumea întreagă.
- care sunt cerințele pentru abordarea integratoare a dimensiunii de gen?
- ar putea oare BSG constitui un instrument pentru abordarea integratoare a dimensiunii de gen?
- de ce au nevoie promotorii egalității de gen pentru a influența abordarea integratoare?

CONCLUZII

Încurajați întrebările și discuțiile și prezentați clarificările de rigoare.

Reveniți la obiectivele sesiunii și verificați împreună cu participanții dacă aceste obiective au fost realizate.

Finalizați discuțiile și treceți la sesiunea următoare.

SESIUNEA 2: PROCESELE BSG: PLANIFICAREA ȘI TRANSFORMAREA POLITICILOR

OBIECTIVE	<p>Către sfârșitul acestei sesiuni, participanții trebuie să:</p> <ul style="list-style-type: none"> • înțeleagă legăturile dintre elaborare de politici, planificare și întocmire de bugete și valoarea adăugată a abordărilor bugetului sensibil la dimensiunea de gen în raport cu rezultatele politicilor; • înțeleagă oportunitățile oferite de întocmirea de bugete pe programe drept o abordare care dezvoltă legăturile între planificare, întocmire de buget și rezultate.
CONȚINUT	<ul style="list-style-type: none"> • abordarea bazată pe cinci pași în analiza BSG; • un exemplu de țară de o inițiativă BSG care face legătură dintre planificare de gen, programare, întocmire de buget și audit; • întocmirea de buget pe programe: o abordare de elaborare a bugetului cu potențial sensibil la dimensiunea de gen.
MATERIAL DE INSTRUIRE	<ul style="list-style-type: none"> • referiți-vă la CD pentru prezentările relevante
REFERINȚA DIN PACHETUL DE RESURSE	<ul style="list-style-type: none"> • pagina 52: formularea bugetului • pagina 60: ghidul mexican pentru formularea bugetelor în domeniul sănătății
FORMAT	<ul style="list-style-type: none"> • prezentare PowerPoint
SCHIȚA SESIUNII	<ul style="list-style-type: none"> • prezentare: 20 minute • discuții: 20 minute • concluzii: 5 minute <p>Total: 45 minute</p>

SESIUNEA 2: PROCESELE BSG: PLANIFICAREA ȘI TRANSFORMAREA POLITICILOR

INSTRUCȚIUNI PENTRU SESIUNE

APRIORI DESFĂȘURĂRII SESIUNII

- de revizuit capitolele relevante din pachetul de resurse și de pregătit prezentarea Power Point sau materialul de instruire;
- de pregătit flipchart-ul cu obiectivele sesiunii și de fixat pe perete pe tot parcursul sesiunii pentru referință.

INTRODUCERE

- de citit în glas sau de rugat participanții să citească în glas obiectivele sesiunii;
- de indicat la ce etapă din program se include această sesiune;
- de descris procesul derulării sesiunii.

MESAJE-CHEIE

- descrierea activităților obișnuite ale BSG: cercetare, promovare, monitorizare, instruire, informare, analiză și elaborare de politici;
- abordarea bazată pe cinci pași în analiza BSG;
- care sunt beneficiile BSG pentru guvern?
- exemplu concret: ghidul mexican pentru elaborarea bugetului în domeniul sănătății este prezentat în Anexa 1 (CD), însă facilitatorul poate alege și alt exemplu;
- care sunt întrebările posibile pentru a ajuta și susține incorporarea dimensiunii de gen în programare?
- corelarea BSG cu bugetul pe programe;
- bugetul pe programe și cei 3 E (Economie, Eficiență și Eficacitate).

CONCLUZII

- invitați publicul să participe la sesiunea de întrebări și oferiți răspunsuri și referințe cu privire la materialele relevante propuse pentru lectură;
- finalizați discuțiile și treceți la sesiunea următoare.

SESIUNEA 1: CE ESTE BUGETUL?

OBIECTIVE	Spre finele sesiunii, participanții trebuie să facă deosebirea dintre diferite clasificări și structuri de buget și să identifice potențialul pentru analiza de gen în cazul fiecărui tip de buget
CONȚINUT	<ul style="list-style-type: none">• definiția bugetului• clasificările bugetului• structura bugetului• procesul bugetului• structura unui buget din viața reală: Departamentul de Sănătate din Gauteng (buget provincial din Africa de Sud), Ministerul Sănătății (buget național, Pakistan)
MATERIAL DE INSTRUIRE	Fișa de fapte: „Responsabilitatea guvernului față de drepturile omului prin prisma bugetelor”, UNIFEM, 2005
REFERINȚA DIN PACHETUL DE RESURSE	<ul style="list-style-type: none">• pagina 50: cum arată bugetele?•
FORMAT	<ul style="list-style-type: none">• prezentare Power Point sau materiale de instruire urmate de exercițiu
SCHIȚA SESIUNII	<ul style="list-style-type: none">• prezentare: 15 minute• exercițiu: 60 minute <p>Total: 75 minute</p>

SESIUNEA 1: CE ESTE BUGETUL?

INSTRUCȚIUNI PENTRU SESIUNE

APRIORI DESFĂȘURĂRII SESIUNII

- de revizuit capitolele relevante din pachetul de resurse și de pregătit prezentarea Power Point sau materiale de instruire;
- de pregătit flipchart-ul cu obiectivele sesiunii și de fixat pe perete pentru referință.

INTRODUCERE

- de citit sau de rugat participanții să citească obiectivele sesiunii;
- de indicat la ce etapă din program se include această sesiune;
- de descris procesul derulării sesiunii.

MESAJE-CHEIE

- documentele bugetare includ diverse tipuri și un număr diferit de publicații de la țară la țară, dar toate documentele bugetare dispun de potențialul de a susține activitatea BSG;
- căile generale de clasificare a cheltuielilor în buget sunt: economice, administrative, organizaționale și de programare; totuși, guvernele deseori prezintă bugetele în mai multe formate;
- structura bugetului poate fi complicată și imensă, dar lucrurile devin mai simple atunci când cunoști structura și convențiile în vigoare în țara în care activezi.

CONCLUZII

- propuneți timp pentru întrebări și discuții;
- prezentați clarificările de rigoare;
- reveniți la obiectivele sesiunii și verificați împreună cu participanții dacă aceste obiective date au fost realizate;
- finalizați discuțiile și treceți la activitatea următoare.

SESIUNEA 1: CE ESTE BUGETUL?

EXERCIȚII

Pentru această sesiune sunt propuse două exerciții. Primul exercițiu ține de „Ce ne spune un buget?” și cel de-al doilea exercițiu se referă la examinarea bugetului Ministerului de Justiție (Gauteng 1999/2000). Facilitatorul poate utiliza fie doar primul exercițiu, fie ambele exerciții – totul depinde de timpul disponibil pentru exerciții. Nu se recomandă de utilizat al doilea exercițiu fără primul, deoarece cel de-al doilea nu permite participanților să examineze diferențele în structura bugetului.

EXERCIȚIU 1: CE NE SPUNE UN BUGET?

INSTRUCȚIUNI PENTRU FACILITATOR

Ce ne spune un buget?

Durata: 60 de minute

MATERIALE NECESARE

- copii de extrase ale documentelor bugetare din Gauteng și Pakistan
- hârtie flipchart
- marchere

INSTRUCȚIUNI

Distribuiți copii ale:

- (a) paginilor selectate din bugetul pentru domeniul sănătății din Gauteng
- (b) paginilor selectate din cadrul bugetar pe termen mediu al Ministerului Sănătății din Pakistan.

Într-o discuție plenară, utilizând prezentarea Power Point intitulată „Ce este bugetul”, examinați împreună cu participanții paginile celor două documente și asigurați-vă că toți au înțeles ce înseamnă fiecare secțiune examinată.

Divizați participanții în grupuri a câte 4-5 persoane. Sarcina pentru grup este de a analiza aceste documente din perspectiva de gen și modul în care bugetul alocă resurse pentru necesitățile femeilor și bărbaților, fetelor și băieților. Rugați fiecare grup să-și noteze observațiile pe hârtie de flipchart.

În discuție plenară, rugați grupurile să prezinte observațiile care nu au fost încă indicate de grupurile anterioare.

ADAPTARE

- La seminar utilizați bugetele din țările aferente participanților.

SESIUNEA 1: CE ESTE BUGETUL?

EXERCIȚIUL 2

Acest exercițiu constă din doi pași. Primul pas ține de „Examinarea bugetului Ministerului de Justiție din Gauteng 1999/2000”, care are scopul să familiarizeze participanții cu elementele-cheie ale unui buget. Al doilea pas vizează „Efectuarea calculului bugetare” – participanții vor efectua calcule de bază (adăugarea, scăderea și extragerea procentelor) pentru a deduce informația din cifrele primare prezentate în buget.

Durata: 60 de minute (25 minute pentru Pasul Unu și 35 minute pentru Pasul Doi)

INSTRUCȚIUNI PENTRU FACILITATOR

Examinarea bugetului Ministerului de Justiție din Gauteng 1999/2000 – Pasul 1

MATERIALE NECESARE

Materialul de instruire B (bugetul Ministerului de Justiție)

Materialul de instruire C (programul 6)

Materialul de instruire D (bugetul național)

INSTRUCȚIUNI

Distribuiți copiile materialelor de instruire B și C. Explicați că guvernele naționale și provinciale își prezintă bugetele într-o Carte Albă care are un format standard. Fiecare departament primește alocațiile printr-un „vot”. Cele mai importante pagini din Cartea Albă sunt cele care arată:

- (a) suma de bani votată pentru fiecare departament și cum aceste resurse financiare sunt alocate pentru diferite programe (vezi materialul de instruire B)
- (b) divizarea fiecărui program în sub-programe (vezi materialul de instruire C)

EXPLICAȚII DIFERITE PĂRȚI ALE DOCUMENTELOR

- arătați că unele tabele sunt în mii (R'000), iar altele în milioane (adăugați 000 000);
- arătați că bugetul prezentat oferă cifre pentru doi ani bugetari – anul curent (1999/2000) și anul precedent (1998/99);
- explicați că deși toate bugetele sunt elaborate doar pentru o perioadă de 12 luni, ele sunt descrise prin prisma a doi ani (separat prin cratimă), deoarece bugetul național și cel provincial încep din luna aprilie a unui an până-n luna martie a anului următor (bugetul local începe din luna iulie a unui an până-n luna iunie a anului următor);
- arătați că suma totală pentru Programul 6 (365 058 000 R) corespunde cu linia de total pentru servicii auxiliare și cele asociate din bugetul pentru justiție;

SESIUNEA 1: CE ESTE BUGETUL?

- arătați că totalul pentru bugetul justiției 1999/2000 (2 351 234 000 R) aproximativ corespunde cu totalul pentru justiție din tabelul național (materialul de instruire D);
- explicați că 2 351,2 milioane de R este aceeași sumă ca și 2 351 200 000 R.

[25 de minute]

Exercițiu: Efectuarea calculelor bugetare (pasul II)

Referință la pachetul de resurse

Cum arată bugetele?

MATERIALE NECESARE

Material de instruire B (bugetul Ministerului de Justiție)

Materialul de instruire C (programul 6)

Materialul de instruire D (bugetul național)

Materialul de instruire F (fișierele de lucru)

Calculatoare

INSTRUCȚIUNI

Divizați participanții în grupuri a câte doi-trei și oferiți-le copii de pe materialul de instruire D (bugetul național), materialul de instruire B (bugetul Ministerului de Justiție), materialul de instruire C (Programul 6), materialul de instruire F (fișierele de lucru) și calculatoare;

Rugați participanții să răspundă la întrebările de pe fișierul de lucru

[35 de minute]

ADAPTARE

Facilitatorul poate combina pașii exercițiului sau ar putea să-i separe – totul depinde de timpul disponibil și de nivelul de cunoaștere a participanților a acestui subiect.

SESIUNEA 2: PROCESUL BUGETAR

OBIECTIVE	Spre finele sesiunii, participanții trebuie să înțeleagă care sunt actorii implicați în procesul bugetar și care sunt rolurile acestora precum și să identifice momentele de intercalare a BSG în procesele bugetare și ciclurile bugetului
CONȚINUT	Introducere generală în procesul bugetar
MATERIAL DE INSTRUIRE	Procesul bugetar mixt – Albania Succesiunea corectă a procesului bugetar în Albania Procesul bugetar din Malaysia Procesul bugetar din Insulele Filipineze, Angeles City Ciclul bugetar, Rhonda Sharp, 2003
REFERINȚA DIN PACHETUL DE RESURSE	Ciclul bugetar și oportunitățile pentru intervenție
FORMAT	Exercițiu
SCHIȚA SESIUNII	<ul style="list-style-type: none">• introducere: 5 minute• lucru în grup: 15 minute• concluzii (raportare și finalizare): 20 minute Total: 75 minute

SESIUNEA 2: PROCESUL BUGETAR

INSTRUCȚIUNI PENTRU FACILITATOR

Procesul bugetar mixt

MATERIALE NECESARE

Patru seturi de copii ale materialului de instruire cu privire la procesul bugetar în Albania decupat în conformitate cu pașii din procesul bugetar.

Un diapozitiv Power Point sau o simplă prezentare a ordinii corecte a pașilor din procesul bugetar din Albania.

INSTRUCȚIUNI

- divizați participanții în patru grupuri;
- oferiți fiecărui grup un set de materiale ce corespund diferiților pași din procesul bugetar albanian;
- explicați că seturile de culoarea gri sunt titlurile ce reflectă cele trei părți principale din procesul bugetar; seturile cu litere mai pronunțate sunt sub-titlurile din cadrul celor trei părți principale;
- ruțați fiecare grup să încerce să aranjeze seturile în ordinea corectă pentru a reflecta întregul proces bugetar.

După ce participanții au terminat activitatea în grup, ruțați fiecare grup să prezinte soluțiile.

Ulterior, arătați diapozitivul Power Point sau prezentarea simplă a ordinii corecte pentru a discuta cu toții despre diferențele dintre ordinea prezentată de grupuri și ordinea menționată pe diapozitivul Power Point.

NOTĂ:

- procesul bugetar poate varia atât de la o țară la alta, cât și de la un nivel guvernamental la altul (local, național, de stat sau federal);
- seturile reflectă procesul bugetar conform celor descrise din cadrul guvernului.

DISCUȚAȚI URMĂTOARELE PUNCTE

- procesul bugetar examinat diferă de cel din țările participanților la seminar? în ce mod?
- cum ar putea arăta o descriere a procesului bugetar din afara guvernului?
- ce pași lipsesc din listă?

ÎNTR-O SEȘIUNE SAU ÎN GRUP MIC (30 MINUTE ADIȚIONALE) DISCUȚAȚI URMĂTOARELE

- care actori (de exemplu, ONG-urile, cetățeni de rând, reprezentanți aleși) sunt probabil implicați în fiecare pas din procesul bugetar?
- care actori ar putea fi implicați la fiecare pas?

MODULUL 3

INSTRUMENTE PENTRU ANALIZA BUGETULUI SENSIBIL LA DIMENSIUNEA DE GEN

SESIUNEA 1: INSTRUMENTELE DE ANALIZĂ BSG: INSTRUMENTELE DIANEI ELSON

OBIECTIVE	Spre finele sesiunii, participanții trebuie să poată identifica instrumente care pot fi utilizate pentru scopuri specifice de analiză a bugetului, să propună metodologii adiționale de cercetare și ajustări pentru a oferi probele și informația necesară pentru promovarea politicii. Aceste activități vor abilita participanții să se bazeze pe propriile capacități de analiză din perspectiva dimensiunii de gen în elaborarea unei aprecieri a politicii din punct de vedere a dimensiunii de gen.
CONȚINUT	<ul style="list-style-type: none"> • caracteristicile-cheie ale instrumentelor de analiză a bugetului sensibil la dimensiunea de gen ale Diane Elson; • principalele puncte tari și slabe pentru fiecare instrument în parte; • trei căi de clasificare elaborate de Rhonda Sharp; • actori probabili.
MATERIAL DE INSTRUIRE	Fișierul de fapte cu privire la instrumentele BSG
REFERINȚA DIN PACHETUL DE RESURSE	Cadre și instrumente
FORMAT	Prezentare Power Point sau materiale de instruire urmate de exercițiu
SCHIȚA SESIUNII	<p>Prezentare / întrebări și răspunsuri: 90 minute</p> <p>Exercițiu: 30 minute</p> <p>Total: 120 minute</p>

SESIUNEA 1: INSTRUMENTELE DE ANALIZĂ BSG: INSTRUMENTELE DIANEI ELSON

INSTRUCȚIUNI PENTRU SESIUNE

APRIORI DESFĂȘURĂRII SESIUNII

- de revizuit capitolele relevante din pachetul de resurse și de pregătit prezentarea Power Point sau materiale de instruire;
- de pregătit flipchart-ul cu obiectivele sesiunii și de fixat pe perete pentru referință.

INTRODUCERE

De citit în voce sau de rugat participanții să citească obiectivele sesiunii.

De indicat la ce etapă din program se include această sesiune.

De descris procesul derulării sesiunii.

MESAJE-CHEIE

- instrumentele Diane Elson;
- evaluarea politicilor prin prisma dimensiunii de gen;
- evaluarea beneficiarilor;
- analiza incidenței cheltuielilor publice dezagregate după sex;
- analiza impactului bugetului asupra utilizării timpului;
- cadrul de politică economică pe termen mediu sensibil la dimensiunea de gen;
- aceste instrumente se axează mai mult pe analiză decât pe elaborarea de bugete;
- nu este necesar de utilizat toate instrumentele;
- acestea nu sunt singurele instrumente disponibile;
- trei căi de clasificare ale Rhondei Sharp
- aceste instrumente au fost utilizate pentru a raporta post-factum despre bugete și nu pentru a formula bugete
- insistați pe punctele tari și cele slabe ale diferitor instrumente și veniți cu exemple concrete sau lecții înșușite drept urmare a utilizării acestor instrumente.

CONCLUZII

Încurajați întrebările și discuțiile.

Oferiți clarificările de rigoare.

Reveniți la obiectivele sesiunii și verificați împreună cu participanții dacă aceste obiective au fost realizate.

Finalizați discuțiile și treceți la activitatea următoare.

SESIUNEA 1: INSTRUMENTELE DE ANALIZĂ BSG: INSTRUMENTELE DIANEI ELSON

EXERCIȚIU: ELABORAREA UNEI EVALUĂRI A POLITICILOR PRIN PRISMA DIMENSIUNII DE GEN

Obiectivul acestui exercițiu este de a permite participanților să facă uz de capacitățile lor de analiză prin prisma dimensiunii de gen pentru a determina componentele de bază ale unei evaluări de politici prin prisma dimensiunii de gen.

INSTRUCȚIUNI PENTRU FACILITATOR

Elaborarea evaluării de politici prin prisma dimensiunii de gen

DURATA

30 de minute

MATERIALE NECESARE

Nimic

INSTRUCȚIUNI

După prezentarea instrumentelor de analiză BSG, rugați participanții (în grupuri de câte doi-trei) să discute ce aspecte suplimentare ar putea/ar trebui să fie cuprinse în analiza situației, pe lângă descrierea situației bărbaților, femeilor, fetelor și băieților în raport cu problema/sectorul discutat. Cel de-al doilea diapozitiv din prezentarea Power Point cu privire la evaluarea de politici prin prisma dimensiunii de gen ar putea servi drept punct de start pentru discuții. Oferiți participanților zece minute pentru a discuta, iar apoi rugați grupurile să prezinte sugestiile în discuție plenară. Notați sugestiile pe flipchart.

SESIUNEA 2: INSTRUMENTELE DE DETERMINARE A COSTULUI: METODOLOGIILE DE DETERMINARE A COSTULUI ODM

OBIECTIVE	<p>Spre finele sesiunii, participanții trebuie să se poată implica în activități de promovare a bugetului sensibil la dimensiunea de gen, utilizând modelele de determinare a costului drept punct strategic de inițiere.</p> <p>Sesiunea se va concentra pe metodologiile de determinare a costului inerente sănătății reproductive și egalitatea de gen.</p>
CONȚINUT	<p>Metodologiile de determinare a costului ODM și exemple de exerciții de determinare a costului dirijate de guvern:</p> <ul style="list-style-type: none"> • instrumentul de determinare a costului componentelor Proiectului Mileniului al ONU vizând sănătatea reproductivă; • oportunități pentru bugetarea sensibilă la dimensiunea de gen.
MATERIAL DE INSTRUIRE	<p>Extras din documentul cu privire la metodologia de determinare costului Proiectului Mileniului al ONU – modului cu privire la determinarea costului sănătății reproductive, http://www.unmillenniumproject.org/documents/Part1-RHCostperCase.xls.</p>
REFERINȚA DIN PACHETUL DE RESURSE	<p>Determinarea costului ODM</p>
FORMAT	<p>Prezentare Power Point sau materiale de instruire urmate de exercițiu</p>
SCHIȚA SESIUNII	<p>Prezentare / întrebări și răspunsuri: 60 minute</p> <p>Exercițiul: 60 minute</p> <p>Total: 120 minute</p>

SESIUNEA 2: INSTRUMENTELE DE DETERMINARE A COSTULUI: METODOLOGIILE DE DETERMINARE A COSTULUI ODM

INSTRUCȚIUNI PENTRU SESIUNE

APRIORI DESFĂȘURĂRII SESIUNII

De revizuit capitolele relevante din pachetul de resurse și de pregătit prezentarea Power Point sau materiale de instruire.

De pregătit flipchart-ul cu obiectivele sesiunii și de fixat pe perete pentru referință.

INTRODUCERE

De citit în voce sau de rugat participanții să citească obiectivele sesiunii.

De indicat la ce etapă din program se include această sesiune.

De descris procesul derulării sesiunii.

MESAJE-CHEIE

- Determinarea costului ODM.
- Estimările globale.
- Instrumentele Proiectului Mileniului al ONU.
- Instrumentele sănătății reproductive și materne.
- Determinarea separată a costului egalității de gen.
- Unele oportunități de intercalare a BSG în exercițiul de determinare a costului ODM.

CONCLUZII

Încurajați întrebările și discuțiile.

Oferiți clarificările de rigoare.

Reveniți la obiectivele sesiunii și verificați împreună cu participanții dacă aceste obiective au fost realizate.

Finalizați discuțiile și treceți la activitatea următoare.

SESIUNEA 2: INSTRUMENTELE DE DETERMINARE A COSTULUI: METODOLOGIILE DE DETERMINARE A COSTULUI ODM

INSTRUCȚIUNI PENTRU FACILITATOR

Formularea studiului de determinare a costului: Programul *Oportunidades* al Mexicului

DURATA

30 de minute

MATERIALE NECESARE

Copii ale materialului de instruire cu privire la programele *Oportunidades*.

Hârtie flipchart și marchere.

INSTRUCȚIUNI

În sesiune plenară, rugați participanții să citească unul câte unul câte un paragraf din descrierea programului *Oportunidades* al Mexicului.

Divizați participanții în trei sau patru grupuri.

Rugați participanții să elaboreze un mic proiect de cercetare care să indice costurile monetare și alte costuri impuse de acest program asupra beneficiarilor. Rezultatele cercetării vor fi ulterior utilizate în activitatea de promovare. Rugați participanții să fie cât de expliciti posibili, ținând cont și de modul în care aceștia vor utiliza instrumentele, vor găsi respondenții și vor analiza datele etc.

Rugați fiecare grup să rezume activitatea efectuată pe flipchart pentru a fi prezentată în discuție plenară.

SESIUNEA 3: STUDII DE CAZ CU PRIVIRE LA DETERMINAREA COSTULUI NEGUVERNAMENTAL

OBIECTIVE	<p>Spre finele sesiunii, participanții trebuie să: poată elabora modele de determinare a costului pentru a sprijini activitatea de promovare a ONG.</p> <p>Accentul va fi pus pe elaborarea modelelor de determinare a costului pentru a milita și promova politicile sensibile la activitatea femeilor de îngrijire neremunerată</p>
CONȚINUT	<ul style="list-style-type: none"> • mortalitatea maternă în Mexic • violența împotriva femeilor în Africa • costurile îngrijirii la domiciliu
MATERIAL DE INSTRUIRE	<p>Veronica Zebadua Yanez. 2006. Activitatea BSG în Fundar, Mexic</p> <p>CSVR. 2005. „Prețul protecției” rezumat de politică</p> <p>Fișa de fapte pentru programul <i>Oportunidades</i></p>
REFERINȚA DIN PACHETUL DE RESURSE	<p>BSG, sănătatea reproductivă și activitatea de îngrijire neremunerată</p> <p>Studiu de caz cu privire la îngrijirea la domiciliu</p> <p>Studiul de caz cu privire la paharul cu lapte</p>
FORMAT	<p>Prezentare Power Point sau materiale de instruire urmate de discuții, întrebări și răspunsuri</p>
SCHIȚA SESIUNII	<p>Prezentare / întrebări și răspunsuri: 60 minute</p> <p>Total: 60 minute</p>

SESIUNEA 3: STUDII DE CAZ CU PRIVIRE LA DETERMINAREA COSTULUI NEGUVERNAMENTAL

INSTRUCȚIUNI PENTRU SESIUNE

APRIORI DESFĂȘURĂRII SESIUNII

De revizuit capitolele relevante din pachetul de resurse și de pregătit prezentarea Power Point sau materiale de instruire.

De pregătit flipchart-ul cu obiectivele sesiunii și de fixat pe perete pentru referință.

INTRODUCERE

De citit în voce sau de rugat participanții să citească obiectivele sesiunii.

De indicat la ce etapă din program se include această sesiune.

De descris procesul derulării sesiunii.

MESAJE-CHEIE

- de ce ONG-urile s-ar ocupa de determinarea costului?
- puține guverne determină costul deplin a politicilor planificate;
- ONG-urile se pot implica în determinarea costului pentru serviciile/politicile importante pentru egalitatea de gen; compararea costului calculat cu resursele bugetare alocate de buget; militarea pentru bugete mai mari și mai raționale;
- activitatea neremunerată/sub-remunerată a femeilor subvenționează guvernele.

Trei exemple de determinare a costului sunt prezentate în Anexa 1 (CD), însă facilitatorul poate lua în considerație și alte exemple relevante contextului:

- exemple de politici: asistența obstetricală de urgență în Mexic;
- exemple de legislație: ordinele de protecție pentru violență împotriva femeilor în Africa de Sud;
- exemple de activitate neremunerată sau sub-remunerată: îngrijirea la domiciliu pentru HIV/SIDA în Botswana, Zimbabwe și Mozambic.

CONCLUZII

Încurajați întrebările și discuțiile.

Oferiți clarificările de rigoare.

Reveniți la obiectivele sesiunii și verificați împreună cu participanții dacă aceste obiective au fost realizate.

Finalizați discuțiile și treceți la activitatea următoare.

SESIUNEA 4: ABORDAREA SOLICITĂRILOR DE DATE PENTRU ANALIZA BUGETULUI SENSIBIL LA DIMENSIUNEA DE GEN

OBIECTIVE	Spre finele sesiunii, participanții trebuie să identifice diferite tipuri de date necesare pentru activitatea BSG și sursele și strategiile posibile pentru a aborda lacunele și neajunsurile de date.
CONȚINUT	<ul style="list-style-type: none"> • date dezagregate după sex versus date sensibile la dimensiunea de gen; • dezagregarea bugetelor; • indicatorii bugetar; • ce este un indicator? • sursele majore de date; • abordarea neajunsurilor de date: de exemplu cercetările cu privire la utilizarea timpului; • ce pot face ONG-urile? • recomandarea ONG privind utilizarea timpului: studiu de caz din Tanzania •
MATERIAL DE INSTRUIRE	Nimic
REFERINȚA DIN PACHETUL DE RESURSE	Date statistice
FORMAT	Prezentare Power Point sau materiale de instruire urmate de exercițiu
SCHIȚA SESIUNII	<p>Prezentare / întrebări și răspunsuri: 60 minute</p> <p>Exercițiu: 20 minute</p> <p>Total: 80 minute</p>

SESIUNEA 4: ABORDAREA SOLICITĂRILOR DE DATE PENTRU ANALIZA BUGETULUI SENSIBIL LA DIMENSIUNEA DE GEN

INSTRUCȚIUNI PENTRU SESIUNE

APRIORI DESFĂȘURĂRII SESIUNII

Se revizuit secțiunile relevante din pachetul de resurse și de pregătit prezentarea Power Point sau materiale de instruire.

De pregătit flipchart-ul cu obiectivele sesiunii și de fixat pe perete pentru referință.

INTRODUCERE

De citit în voce sau de rugat participanții să citească obiectivele sesiunii.

De indicat la ce etapă din program se include această sesiune.

De descris procesul derulării sesiunii.

MESAJE-CHEIE

- atât datele dezagregate după sex cât și datele sensibile la dimensiunea de gen sunt necesare pentru BSG;
- lipsa dezagregării cifrelor din buget nu înseamnă că analiza prin prisma de gen este imposibilă;
- tipurile de indicatori utilizați în bugetul pe programe;
- surse de date: date administrative versus recensăminte și sondaje;
- lipsa de statistică gender nu trebui să împiedice activitatea BSG;
- ONG-urile ar putea efectua investigații de date la scară-mică de date, analiza datele existente sau colabora cu agențiile guvernamentale de statistică pentru a colecta date mai corecte cu privire la dimensiunea de gen.

CONCLUZII

Încurajați întrebările și discuțiile.

Oferiți clarificările de rigoare.

Reveniți la obiectivele sesiunii și verificați împreună cu participanții dacă aceste obiective au fost realizate.

SESIUNEA 4: ABORDAREA SOLICITĂRILOR DE DATE PENTRU ANALIZA BUGETULUI SENSIBIL LA DIMENSIUNEA DE GEN

EXERCITIU 2: NEGOCIEREA UNUI SONDAJ CU PRIVIRE LA UTILIZAREA TIMPULUI

INSTRUCȚIUNI PENTRU FACILITATOR

Elaborarea indicatorilor

MATERIALE NECESARE

Nimic

INSTRUCȚIUNI

Divizați participanții în patru grupuri.

Rugați primele două grupuri să examineze programul Sarcină fără Risc.

Rugați ultimele două grupuri să analizeze programul HIV/SIDA.

Rugați participanții să identifice următoarele:

- patru sau cinci activități-cheie pentru a fi incluse în program
- patru indicatori care indică situația ce urmează să fie abordată de program
- patru sau cinci indicatori care indică produsele programului
- trei sau patru indicatori care indică rezultatele programului

Rugați participanții să noteze indicatorii propuși pe flipchart pentru a-i prezenta mai apoi în discuție plenară.

ADAPTARE

Participanții pot selecta profilurile de program în conformitate cu interesele lor.

SESIUNEA 4: ABORDAREA SOLICITĂRILOR DE DATE PENTRU ANALIZA BUGETULUI SENSIBIL LA DIMENSIUNEA DE GEN

EXERCİTIU 2: NEGOCIEREA UNUI SONDAJ CU PRIVIRE LA UTILIZAREA TIMPULUI

INSTRUCȚIUNI PENTRU FACILITATOR

Negocierea unui sondaj cu privire la utilizarea timpului

MATERIALE NECESARE

Copii ale instrucțiunii cu privire la jocul pe roluri

INSTRUCȚIUNI

Oferiți fiecărui participant o copie a instrucțiunilor cu privire la jocul pe roluri.

Citiți în voce paragrafele ce descriu informația de context.

Desemnați un participant care este sigur de sine și are simțul umorului, drept Ministru de Finanțe.

Desemnați celelalte roluri în mod aleator. Nu permiteți participanților să aleagă rolurile pe care le doresc. Dacă sunt mai mulți participanți decât roluri, atunci participanții pot lucra în grupuri reprezentând un grup anumit de interese.

Acordați participanților 10 minute pentru a decide care este punctul lor de vedere cu privire la sondajul vizând utilizarea timpului; iar apoi acordați vreo 15-20 de minute pentru a „discuta în prealabil” cu alte grupuri despre modalitatea în care ar putea să se sprijine unul pe altul.

Ulterior oferiți cuvântul Ministrului de Finanțe care trebuie să „prezideze” întrunirea, acordând fiecărei persoane cel puțin o șansă pentru a-și expune punctul de vedere. Până la organizarea întrunirii, informați Ministrul de Finanțe cât timp ați alocat pentru întregul proces.

La finele întrunirii, rugați participanții să discute în sesiune plenară următoarele:

- cât de realisti a fost jocul pe roluri?
- cum ar fi putut promotorii sondajelor să se organizeze mai bine cu privire la utilizarea timpului?
- ce alte lecții reies din jocul pe roluri?

MODULUL 4

EXPERIENȚE DE INIȚIATIVE VIZÂND BUGETUL SENSIBIL LA DIMENSIUNEA DE GEN (BSG)

SESIUNEA 1: EXPERIENȚE DE INIȚIATIVE VIZÂND BUGETUL SENSIBIL LA DIMENSIUNEA DE GEN

OBIECTIVE	Spre finele sesiunii, participanții trebuie să fie informați despre gama vastă de experiențe și abordări cu privire la inițiativele sensibile la dimensiunea de gen
CONȚINUT	<ul style="list-style-type: none"> • Componentele și strategiile-cheie ale inițiativelor bugetului sensibil la dimensiunea de gen • Cartografierea inițiativelor sensibile la dimensiunea de gen și posibilele inițieri și lansări de BSG • Sinopsis al programului BSG al UNIFEM
MATERIAL DE INSTRUIRE	Nimic
REFERINȚA DIN PACHETUL DE RESURSE	Inițiativele bugetului sensibil la dimensiunea de gen sunt menționate pe tot cuprinsul pachetului de resurse
FORMAT	Prezentare Power Point sau materiale de instruire urmate de discuții
SCHIȚA SESIUNII	<p>Prezentare: 15 minute</p> <p>Întrebări și răspunsuri: 30 minute</p> <p>Total: 45 minute</p>

SESIUNEA 1: EXPERIENȚE DE INIȚIATIVE VIZÂND BUGETUL SENSIBIL LA DIMENSIUNEA DE GEN

INSTRUCȚIUNI PENTRU SESIUNE

APRIORI DESFĂȘURĂRII SESIUNII

De revizuit capitolele relevante din pachetul de resurse și de pregătit prezentarea Power Point sau materiale de instruire.

De pregătit flipchart-ul cu obiectivele sesiunii și de fixat pe perete pentru referință.

INTRODUCERE

De citit în voce sau de rugat participanții să citească obiectivele sesiunii.

De indicat la ce etapă din program se include această sesiune.

De descris procesul derulării sesiunii.

MESAJE-CHEIE

- inițiativele bugetului sensibil la dimensiunea de gen implică o varietate de obiective, actori și modalități de lansare;
- inițiativele bugetului sensibil la dimensiunea de gen pot utiliza un șir de strategii, inclusiv dezvoltarea capacităților și abilităților, sondaje și analize, promovarea politicilor și datelor, precum și consolidarea parteneriatelor și crearea rețelilor;
- istoria inițiativelor bugetului sensibil la dimensiunea de gen;
- sinopsis al activității UNIFEM în domeniul BSG: țări-țintă, puncte de inițiere și lansare, strategii utilizate, rezultate și lecții învățate;
- analiza bugetului sensibil la dimensiunea de gen nu vizează doar bugetele; este necesară o legătură mai strânsă cu analiza politicilor macroeconomice care utilizează bugetele drept puncte de inițiere și lansare;
- consolidarea cunoștințelor trebuie să constituie o prioritate continuă în activitatea de bugetare sensibilă la dimensiunea de gen.

CONCLUZII

Încurajați întrebările și discuțiile.

Oferiți clarificările de rigoare.

Reveniți la obiectivele sesiunii și verificați împreună cu participanții dacă aceste obiective au fost realizate;

Finalizați discuțiile și treceți la activitatea următoare.

SESIUNEA 2: STUDII DE CAZ

OBIECTIVE	Spre finele sesiunii, participanții vor fi analizat două experiențe pe marginea bugetelor sensibile la dimensiunea de gen
CONȚINUT	Prezentarea conținutului și procesului inițiativelor bugetelor sensibile la dimensiunea de gen de către organizațiile-partenere
MATERIAL DE INSTRUIRE	Studii de caz de țară: America Latină, Morocco, Insulele Filipineze, India, Mozambic Lista model a pașilor elaborați în Cape Town
REFERINȚA DIN PACHETUL DE RESURSE	Din tot cuprinsul documentului
FORMAT	Prezentare Power Point a cazurilor de studiu urmată de exercițiu
SCHIȚA SESIUNII	Prezentarea exercițiului: 3 minute Lucru în grup: 30 minute Raportarea constatărilor: 10 minute Concluzii: 2 minute Total: 45 minute

SESIUNEA 2: STUDII DE CAZ

INSTRUCȚIUNI PENTRU SESIUNE

APRIORI DESFĂȘURĂRII SESIUNII

De revizuit capitolele relevante din pachetul de resurse și de pregătit prezentarea Power Point sau materiale de instruire.
De pregătit flipchart-ul cu obiectivele sesiunii și de fixat pe perete pentru referință.

INTRODUCERE

De citit în voce sau de rugat participanții să citească obiectivele sesiunii.

De indicat la ce etapă din program se include această sesiune.

De descris procesul derulării sesiunii.

De invitat organizațiile-partenere să vină cu prezentări.

MESAJE-CHEIE

Diversitate a experiențelor de țară vizând realizarea inițiativelor BSG și lecțiile spre însușire din fiecare caz aparte.

CONCLUZII

Sesiune de întrebări și discuții.

Rugați prezentatorii să ofere clarificările de rigoare.

Reveniți la obiectivele sesiunii și verificați împreună cu participanții dacă aceste obiective au fost realizate.

SESIUNEA 2: STUDII DE CAZ

EXERCIȚIU: EXAMINAREA UNEI INIȚIATIVE DE BUGET SENSIBIL LA DIMENSIUNEA DE GEN

INSTRUCȚIUNI PENTRU FACILITATOR

Examinarea unei inițiative de buget sensibil la dimensiunea de gen

MATERIALE NECESARE

Materiale de instruire vizând studiile de caz cu privire la BSG.

Flipchart și marchere

INSTRUCȚIUNI

Divizați participanții în trei sau patru grupuri. Oferiți fiecărui grup materialele de instruire cu exemple din două țări diferite. Asigurați-vă că fiecare țară este examinată de cel puțin două grupuri.

Rugați participanții să citească studiile de caz de țară și să le analizeze din următoarele puncte de vedere:

- actorii și rolurile acestora
- strategiile-cheie
- punctele tari
- punctele salbe

Rugați participanții să noteze constatările pe flipchart. Atrageți-le atenția asupra faptului că nu toți participanții au citit toate studiile de caz, astfel ei trebuie să prezinte observațiile foarte clar astfel încât toți să le înțeleagă.

În sesiunea plenară rugați fiecare grup să prezinte un raport succint. Organizați raportul cu secțiuni separate pentru fiecare țară, astfel ca participanții să poată identifica diferențele între examinările efectuate de diferite grupuri pentru aceeași țară. La finele discuției, încurajați participanții să citească în timpul liber și studiile de caz ale țărilor pe care nu le-au studiat în această activitate.

MODULUL 5

INIȚIATIVE VIZÂND BUGETUL SENSIBIL LA DIMENSIUNEA DE GEN DIN CADRUL GUVERNULUI

SESIUNEA 1: DECLARAȚII DE BUGET SENSIBIL LA DIMENSIUNEA DE GEN

OBIECTIVE	Spre finele acestei sesiunii, participanții trebuie să fie familiarizați cu tipurile și scopul declarațiilor de buget sensibil la dimensiunea de gen precum și să fie capabili să susțină ministerele de resort în procesul de elaborare a declarațiilor de buget sensibil la dimensiunea de gen în baza experienței altor țări
CONȚINUT	<ul style="list-style-type: none"> • definiția declarației de buget sensibil la dimensiunea de gen • scopul declarației de buget sensibil la dimensiunea de gen • cazuri din India, Ruanda și provincia Gauteng (Africa de Sud) •
MATERIAL DE INSTRUIRE	Copii ale declarațiilor bugetelor sensibile la dimensiunea de gen din India, Ruanda și Gauteng
REFERINȚA DIN PACHETUL DE RESURSE	Menționate cu diferite ocazii, inclusiv și ca unul din instrumentele Dianei Elson
FORMAT	Prezentare Power Point urmată de exercițiu
SCHIȚA SESIUNII	<p>Prezentare: 10 minute</p> <p>Lucru în grup: 75 minute</p> <p>Concluzii: 5 minute</p> <p>Total: 90 minute</p>

SESIUNEA 1: DECLARAȚII DE BUGET SENSIBIL LA DIMENSIUNEA DE GEN

INSTRUCȚIUNI PENTRU SESIUNE

APRIORI DESFĂȘURĂRII SESIUNII

De pregătit prezentarea Power Point sau materialul de instruire în baza mesajelor-cheie.

De pregătit flipchart-ul cu obiectivele sesiunii și de fixat pe perete pentru referință.

INTRODUCERE

De citit în glas obiectivele sesiunii.

De indicat la ce etapă din program se include această sesiune.

De descris procesul derulării sesiunii.

MESAJE-CHEIE

- natura și scopul declarației bugetului sensibil la dimensiunea de gen;
- motive pentru a include declarația de buget sensibil la dimensiunea de gen în activitatea BSG;
- structura și componentele declarațiilor bugetelor sensibile la dimensiunea de gen;
- context pentru exemplul din India;
- context pentru exemplu din Ruanda;
- context pentru exemplu din Gauteng

CONCLUZII

- Încurajați întrebările/discuțiile și oferiți clarificările de rigoare.
- Reveniți la obiectivele sesiunii și verificați împreună cu participanții dacă aceste obiective au fost realizate.
- Finalizați discuțiile și treceți la exercițiu.

SESIUNEA 1: DECLARAȚII DE BUGET SENSIBIL LA DIMENSIUNEA DE GEN

EXERCITIU: ANALIZA DECLARAȚIILOR DE BUGET SENSIBIL LA DIMENSIUNEA DE GEN DIN INDIA, RUANDA ȘI AFRICA DE SUD (PROVINCIA GAUTENG)

Durata: 75 de minute

INSTRUCȚIUNI PENTRU FACILITATOR

Analiza declarațiilor de buget sensibil la dimensiunea de gen

MATERIALE NECESARE

Copii de declarații de buget sensibil la dimensiunea de gen din India (versiunea completă), Ruanda (sub-programul HIV al Ministerului Sănătății) și cea a provinciei Gauteng (Departamentul Sănătății).

Hârtie flipchart și marchere.

INSTRUCȚIUNI

Pe parcursul prezentării Power Point, asigurați-vă că participanții înțeleg contextul și abordarea utilizată în fiecare din cele trei țări.

Rugați participanții să conlucreze cu persoanele alăturate pentru a examina împreună cele trei declarații de buget sensibil la dimensiunea de gen și să prezinte propuneri constructive vizând următoarele:

- cum ar putea guvernul vizat să îmbunătățească modul de expunere a programelor/activităților existente în baza formatului convenit;
- cum ar putea guvernul vizat să îmbunătățească programul/activitățile reflectate în declarația bugetului sensibil la dimensiunea de gen.

Rugați grupurile să se concentreze în special pe primul aspect și să analizeze situația din perspectiva consultantților guvernului dat și nu a unui critic.

În ședința plenară solicitați propuneri pentru fiecare din țări. Notați propunerile pe flipchart.

SESIUNEA 2: NOTE METODOLOGICE: CAZURI DIN TANZANIA ȘI MALAYSIA

OBIECTIVE	Spre finele sesiunii, participanții trebuie să fie familiarizați cu notele metodologice ale Ministerului Finanțelor și să poată identifica intervențiile strategice pentru a include dimensiunea e gen în notele metodologice și în problemele politice și tehnice aferente
CONȚINUT	Discuții în grup cu privire la notele metodologice și exersarea examinării notelor metodologice din două țări
MATERIAL DE INSTRUIRE	Nimic
REFERINȚA DIN PACHETUL DE RESURSE	Notele metodologice sunt menționate cu diferite ocazii în pachetul de resurse
FORMAT	Discuții plenare urmate de exercițiu

SESIUNEA 2: NOTE METODOLOGICE: CAZURI DIN TANZANIA ȘI MALAYSIA

EXERCİTIU: EXAMINAREA NOTELOR METODOLOGICE PRIN PRISMA DIMENSIUNII DE GEN

Durata: 45 de minute

INSTRUCȚIUNI PENTRU FACILITATOR

Examinarea notelor metodologice prin prisma dimensiunii de gen

MATERIALE NECESARE

Copii ale notelor metodologice din Malaysia și Tanzania

LUCRU ÎN GRUP

Sarcina: de a veni cu propuneri cu privire la modul de includere a dimensiunii de gen în notele metodologice din Malaysia

INSTRUCȚIUNI

Distribuiți fiecărui participant o copie a notei metodologice. Explicați că aceasta este nota metodologică pentru un plan de cinci ani care stă la baza elaborării bugetului în Malaysia.

Rugați participanții să citească nota metodologică pe rând, fiecare persoană citind câte un paragraf. Faceți câte o pauză după fiecare paragraf pentru a discuta dacă s-ar putea schimba ceva în acest paragraful în cauză pentru a include și dimensiunea de gen.

SESIUNEA DE ÎNCHIDERE: SUSȚINEREA ACTIVITĂȚII BSG

OBIECTIVE	Spre finele sesiunii, participanții trebuie să poată integra instrumentele și strategiile cu privire la bugetul sensibil la dimensiunea de gen în programele lor
CONȚINUT	Unde și cum ar putea contribui UNFPA și UNIFEM în tranziția țărilor la bugetarea sensibilă la dimensiunea de gen?
MATERIAL DE INSTRUIRE	Nimic
REFERINȚA DIN PACHETUL DE RESURSE	Pachetul de resurse vine cu propuneri referitor la susținerea și promovarea activității BSG
FORMAT	Prezentare Power Point urmată de discuții și exercițiu în grup

SESIUNEA DE ÎNCHIDERE: SUSȚINEREA ACTIVITĂȚII BSG

INSTRUCȚIUNI PENTRU SESIUNE

APRIORI DESFĂȘURĂRII SESIUNII

De pregătit prezentarea Power Point sau materialul de instruire în baza mesajelor-cheie evidențiate.

De pregătit flipchart-ul cu obiectivele sesiunii și de fixat pe perete pentru referință.

INTRODUCERE

De citit în glas obiectivele sesiunii.

De indicat la ce etapă din program se include această sesiune.

De descris procesul derulării sesiunii.

MESAJE CHEIE

- activitatea BSG: scopul, instrumentele, puncte de inițiere și lansare, analiza actorilor implicați
- strategii pentru susținerea activității BSG

CONCLUZII

Încurajați întrebările și discuțiile.

Oferiți clarificările de rigoare.

Reveniți la obiectivele sesiunii și verificați împreună cu participanții dacă aceste obiective au fost realizate.

Finalizați discuțiile și treceți la următoarea activitate.

SESIUNEA DE ÎNCHIDERE: SUSȚINEREA ACTIVITĂȚII BSG

EXERCIȚIUL: ÎNTREBĂRI-CHEIE PENTRU ELABORAREA PROGRAMULUI BSG

Durata: 60 de minute

INSTRUCȚIUNI PENTRU FACILITATOR

Întrebări-cheie pentru elaborarea programului BSG

MATERIALE NECESARE

Flipchart-uri

INSTRUCȚIUNI

Divizați participanții în trei grupuri. Rugați-i să formuleze un program din perspectiva BSG, răspunzând la următoarele întrebări:

- a) scopul inițiativelor BSG
- b) instrumentele
- c) puncte de inițiere și lansare și actorii implicați
- d) strategii în următoarele contexte:
 - într-o țară care a adoptat recent legea cu privire la violența domestică
 - pentru a promova creșterea numărului de utilizatori a prezervativelor feminine
 - pentru a soluționa problema ratei înalte a mortalității materne într-o comunitate specifică

Rugați grupurile să prezinte sugestii și să analizeze constatările în sesiune plenară.

ANEXA 1: CONȚINUTUL CD-ului

1. Resursele modului de instruire

- a) prezentările Power Point per sesiune
- b) materialele de instruire per sesiune

2. Pachetul de Resurse: „Bugetarea pentru drepturile reproductive: utilizând bugetul sensibil la dimensiunea de gen”

3. Lista surselor-cheie de literatură cu privire la bugetul sensibil la dimensiunea de gen

ANEXA 2: SUGESTII CU PRIVIRE LA PROGRAMUL SEMINARULUI

ZIUA I

SESIUNE INTRODUCTIVĂ

9:00 – 9:15	Cuvânt de salut
9:15-10:00	Prezentarea participanților
10:00-11:00	Exercițiu
11:00-11:30	Programul bugetului sensibil la dimensiunea de gen

MODULUI 1: BUGETUL SENSIBIL LA DIMENSIUNEA DE GEN: CONCEPTE, PRINCIPII ȘI PROCESE

11:30-12:15	Sesiunea 1: Conceptele și principiile BSG
12:15-12:45	Sesiunea 2: Procesele BSG: planificarea și transformarea politicilor
12:45-1:45	Pauza de prânz

MODULUI 2: STRUCTURA ȘI PROCESELE BUGETARE

1:45-2:00	Sesiunea 1: Ce este bugetul?
2:00-3:30	Exercițiu: Ce ne spune un buget?
3:30-4:45	Sesiunea 2: Exercițiul procesului bugetar
4:45-5:00	Încheiere

ANEXA 2: SUGESTII CU PRIVIRE LA PROGRAMUL SEMINARULUI

ZIUA II

9:00-9:15 RECAPITULAREA ZILEI I

MODULUL 3: INSTRUMENTE PENTRU ANALIZA BUGETULUI SENSIBIL LA DIMENSIUNEA DE GEN

9:15-10:45 Sesiunea 1: Instrumentele de analiză BSG: instrumentele Diane Elson
10:45-11:15 Elaborarea unei evaluări de politici prin prisma dimensiunii de gen
11:15-11:30 Pauză de cafea
11:30-12:30 Sesiunea 2: Instrumentele de determinare a costului: metodologiile de determinare a Costului ODM
12:30-1:30 Pauza de prânz
1:30-2:30 Exercițiu: Elaborarea modelului de determinare a costului
2:30-3:30 Sesiunea 3: Studii de caz de determinare a costului neguvernamental
3:30-4:30 Sesiunea 4: Abordarea solicitărilor de date pentru analiza bugetului sensibil la dimensiunea de gen
4:30-5:00 Exercițiu: Negocierea unui sondaj cu privire la utilizarea timpului

ZIUA III

9:00-9:15 RECAPITULAREA ZILEI II

MODULUL 4: EXPERIENȚE DE INIȚIATIVE CU PRIVIRE LA BUGETUL SENSIBIL LA DIMENSIUNEA DE GEN

9:15-10:00 Sesiunea 1: Experiențe de inițiative cu privire la bugetul sensibil la dimensiunea de gen
10:00-10:45 Sesiunea 2: Studii de caz
10:45-11:00 Pauza de cafea

MODULUL 5: INIȚIATIVE DE BUGET SENSIBIL LA DIMENSIUNEA DE GEN DIN CADRUL GUVERNULUI

11:00-11:30 Sesiunea 1: Declarațiile de buget sensibil la dimensiunea de gen
11:30-12:30 Exercițiu: Examinarea declarațiilor bugetelor sensibile la dimensiunea de gen
12:30-1:30 Pauza de prânz
1:30-2:30 Sesiunea 2: Examinarea notelor metodologice prin prisma dimensiunii de gen

SESIUNEA DE ÎNCHIDERE

2:30-3:30 Susținerea activității BSG

CONCLUZII ȘI EVALUARE

3:30-4:00 Evaluare

ANEXA 3: EXEMPLU DE FIȘĂ DE EVALUARE A SEMINARULUI

1. CUM AȚI APRECIA MANUALUL DE INSTRUIRE ÎN RAPORT CU OBIECTIVELE ACESTUIA ?

- 1) Dezvoltarea unei înțelegeri profunde a BSG drept o politică de promovare și instrument tehnic
- 2) Dezvoltarea capacităților necesare pentru a iniția programe ce sprijină BSG la nivel de țară

Cu privire la Obiectivul 1

foarte bine bine satisfăcător rău foarte rău

Cu privire la Obiectivul 2

foarte bine bine satisfăcător rău foarte rău

Vă rugăm să includeți și alte comentarii dacă aveți.

2. CUM AȚI APRECIA FACILITAREA ACESTUI SEMINAR ?

foarte bine bine satisfăcător rău foarte rău

Vă rugăm să includeți și alte comentarii pe care le aveți la capitolul facilitare.

3. CUM AȚI APRECIA MATERIALELE DE INSTRUIRE ȘI CELE DE LECTURĂ OFERITE LA SEMINAR ?

foarte bine bine satisfăcător rău foarte rău

Vă rugăm să includeți și alte comentarii pe care le aveți la capitolul materiale oferite.

4. CUM AȚI APRECIA AUDITORIUL, ORGANIZAREA ȘI NIVELUL GENERAL DE LOGISTICĂ OFERIT LA ACEST SEMINAR ?

foarte bine bine satisfăcător rău foarte rău

ANEXA 3: EXEMPLU DE FIȘĂ DE EVALUARE A SEMINARULUI

Vă rugăm să includeți și alte comentarii pe care le aveți la capitolul logistică.

5. CE AȚI ÎNVĂȚAT LA ACEST SEMINAR DE INSTRUIRE ?

**6. CE FACTORI AU FACILITAT SAU AU ÎMPIEDICAT PROCESUL DE
CUNOAȘTERE ?**

7. CUM INTENȚIONAȚI SĂ UTILIZAȚI CUNOȘȚINȚELE ACUMULATE ?

**8. CE ÎMBUNĂTĂȚIRI (DACĂ E CAZUL) AȚI DORI SĂ ADUCEȚI CADRULUI GE-
NERAL DE PREGĂTIRE, PREZENTARE ȘI METODOLOGIE A SEMINARULUI
SAU A MANUALULUI DE INSTRUIRE ?**

ANEXA 4: LISTA MATERIALELOR DE INSTRUIRE ȘI REFERINȚELE-CHEIE PER SESIUNE

SESIUNEA INTRODUCȚIVĂ			
Sesiune	Prezentare	Materiale de instruire	Referințe-cheie
Ceremonia de deschidere			
Exercițiu: Negocieră bugetului gospodăriei casnice		Copii ale bugetelor de bază ale gospodăriilor casnice, copii ale instrucțiunilor pentru fiecare familie și fiecare membru al familiei	
Planificarea manualului	Bugetul sensibil la dimensiunea de gen: obiectivele și planificarea seminarului	Programul seminarului Manualul de instruire	

MODULUL 1: BUGETUL SENSIBIL LA DIMENSIUNEA DE GEN: CONCEPTE, PRINCIPII ȘI OBIECTIVE			
Sesiune	Prezentare	Materiale de instruire	Referințe-cheie
Sesiunea 1: Conceptele și principiile BSG	Bugetul sensibil la dimensiunea de gen: concepte și principii	Fișierul de fapte: Responsabilitatea guvernului față de drepturile omului prin prisma bugetelor, UNIFEM, 2005	Budlender, Debbie și alții: Bugetele sensibile la dimensiunea de gen adună cenți. Londra: Secretariatul Commonwealth, 2002. UNIFEM, „Bugetul sensibil la dimensiunea de gen: strategii, concepte și experiențe” (document din cadrul unei Conferințe Internaționale de nivel înalt cu privire la consolidarea guvernării economice și financiare prin bugetul sensibil la dimensiunea de gen, Brussel, Belgia, 16-18 octombrie, 2001) Institutul de Studii de Dezvoltare. Pachetul de prim plan cu privire la bugetele sensibile la dimensiunea de gen (vezi și CD Bridge PNUD). Brighton: Institutul de Studii de Dezvoltare 2003. Elson, Diane. Bugetare pentru drepturile femeilor. New York: UNIFEM, 2006.
Sesiunea 2: Proce-sele BSG: planificarea și transformarea de politici	Planificarea și transformarea de politici: cum ar putea să ne ajute BSG?	Referință la CD pentru a identifica literatura relevantă pentru acest material de instruire	Budlender, Debbie și alții: Bugetele sensibile la dimensiunea de gen adună cenți. Londra: Secretariatul Commonwealth, 2002. Sharp, Rhonda. Bugetare pentru echitate. New York: UNIFEM, 2003

ANEXA 4: LISTA MATERIALELOR DE INSTRUIRE ȘI REFERINȚELE-CHEIE PER SESIUNE

MODULUL 2: STRUCTURĂ ȘI PROCESE BUCETARE			
Sesiune	Prezentare	Materiale de instruire	Referințe-cheie
Sesiunea1: Ce este un buget?	Clasificările și structura bugetului		Bugete sectoriale din diferite țări
Exercițiul: Ce ne spune un buget?		Bugete din diverse țări Bugetul pentru domeniul sănătății din Gauteng, Africa de Sud Bugetul pentru domeniul sănătății din Pakistan	
Exercițiul 2: Examinarea bugetului Ministerului de Justiție – Gauteng 199/2000		Gauteng: bugetul Ministerului Justiției, bugetul programului 6 și bugetul național	
Sesiunea 2: Procesul bugetar Exercițiu: Procesul bugetar mixt		Procesul bugetar mixt – Albania Succesiunea corectă Procesul bugetar din Albania Procesul bugetar din Malaysia Procesul bugetar din Insulele Filipineze, Angeles City Ciclul bugetar Rhonda Sharp 2003	Wehner, Joachim și Byanyima, Winnie. Parlamentul, bugetul și dimensiunea de gen. Geneva: IPU, 2004. Budlender, Debbie și Hewitt, Guy. Incluziunea dimensiunii de gen în bugete: un ghid pentru practicieni pentru a înțelege și implementa bugete sensibile la dimensiunea de gen. Londra: Secretariatul Commonwealth, 2003.

ANEXA 4: LISTA MATERIALELOR DE INSTRUIRE ȘI REFERINȚELE-CHEIE PER SESIUNE

MODULUL 3: INSTRUMENTELE PENTRU ANALIZA BUGETULUI SENSIBIL LA DIMENSIUNEA DE GEN			
Sesiune	Prezentare	Materiale de instruire	Referințe-cheie
Sesiunea 1: Instrumentele de analiză a BSG: instrumentele Diane Elson	Instrumentele de analiză a BSG: o introducere	Fișa de fapte, Instrumentele BSG, UNIFEM	UNIFEM. Progresul femeilor lumii. New York: UNIFEM, 2000
Exercițiul: Elaborarea unei evaluări a politicilor prin prisma dimensiunii de gen			
Sesiunea 2: Instrumentele de determinare a costului: costul ODM	Determinarea costului ODM cu accent pe dimensiunea de gen și sănătatea reproductivă	Extras din Proiectul Mileniului al ONU Metodologia de determinare a costului Modulul de determinare a costului pentru sănătatea reproductivă	
Exercițiu: schițarea cercetării cu privire la costuri: Programul Oportunidades din Mexic		Copie a programului Oportunidades din Mexic	
Sesiunea 3: Studii de caz de costuri neguvernamentale	Determinarea costului în afara guvernelor: trei studii de caz	Veronica Zebadua Yanez, activitatea BSG, Fundar Mexico, 2006 CSVr „Prețul protecției”, o prezentare succintă a poliției, 2005 Fișierul de fapte al programului Oportunidades	Luciano, D., Esim, S., și Duwury, N. Cum să aplicăm legea de facto? Implicații bugetare a politicilor cu privire la violența domestică în America Latină, document de sinteză, Centru internațional pentru studierea femeilor, 2003. Andia Perez, Bethsabe și alții. Bugetele sensibile la dimensiunea de gen în America Latină: responsabilitatea pentru echitate și transparență. UNIFEM, 2004.
Sesiunea 4: Abordarea solicitărilor de date pentru analiza bugetului sensibil la dimensiunea de gen	Solicitările de date pentru BSG: există mai multe posibilități decât credeți!		
Exercițiul 1: Elaborarea indicatorilor			
Exercițiul 2: Negocierea unui sondaj cu privire la utilizarea timpului		Copii ale instrucțiunilor jocului pe roluri și descrierea rolului	

ANEXA 4: LISTA MATERIALELOR DE INSTRUIRE ȘI REFERINȚELE-CHEIE PER SESIUNE

MODULUL 4: EXPERIENȚE DE INIȚIATIVE VIZÂND BUGETUL SENSIBIL LA DIMENSIUNEA DE GEN			
Sesiune	Prezentare	Materiale de instruire	Referințe-cheie
Sesiunea 1: Experiențe de inițiative vizând bugetul sensibil la dimensiunea de gen	Inițiative vizând bugetul sensibil la dimensiunea de gen: cartografierea și prezentarea generală		UNIFEM. Un program de instruire în acțiune: UNIFEM. Programul „Bugetul sensibil la dimensiunea de gen”. Raportul sumar cu privire la revizuirea de termen mediu. New York: UNIFEM, 2004. Budlender, Debbie și alții: Bugetele sensibile la dimensiunea de gen adună cenți. Londra: Secretariatul Commonwealth, 2002.
Sesiunea 2: Studii de caz	Inițiative vizând bugetele sensibile la dimensiunea de gen conduse de organizațiile-partenere	Studii de caz din diverse țări: America Latină, Morocco, Insulele Filipineze, India, Mozambic Lista de verificare-model pentru BSG elaborată în Cape Town	
Exercițiu: Examinarea unei inițiative de buget sensibil la dimensiunea de gen		Copii ale studiilor de caz din diverse țări: America Latină, Morocco, Insulele Filipineze, India, Mozambic	

ANEXA 4: LISTA MATERIALELOR DE INSTRUIRE ȘI REFERINȚELE-CHEIE PER SESIUNE

MODULUL 5: INIȚIATIVE VIZÂND BUGETUL SENSIBIL LA DIMENSIUNEA DE GEN DIN CADRUL GUVERNULUI			
Sesiune	Prezentare	Materiale de instruire	Referințe-cheie
Sesiunea 1: Declarațiile de buget sensibil la dimensiunea de gen	Declarațiile de buget sensibil la dimensiunea de gen: natura și scopul	Copii ale declarațiilor bugetelor sensibile la dimensiunea de gen din India, Ruanda și Gauteng	
Exercițiu: examinând declarațiile bugetelor sensibile la dimensiunea de gen		Copii ale declarațiilor bugetelor sensibile la dimensiunea de gen din India (versiunea completă), Ruanda (sub-programul Ministerului Sănătății cu privire la HIV/ MINISANTE) și provincia Gauteng (Departamentul Sănătății)	
Sesiunea 2: Notele metodologice: cazuri din Tanzania și Malaysia			Budlender, Debbie și alții: Bugetele sensibile la dimensiunea de gen adună cenți. Londra: Secretariatul Commonwealth, 2002.
Exercițiu: examinarea notelor metodologice prin prisma dimensiunii de gen		Copii ale notelor metodologice din Tanzania și Malaysia	

SESIUNEA DE ÎNCHIDERE: SUSȚINEREA ACTIVITĂȚII BSG			
Sesiune	Prezentare	Materiale de instruire	Referințe-cheie
Susținerea activității BSG	Utilizarea BSG ca instrument: unde și cum ar putea contribui UNIFEM și UNFPA pentru a ajuta țările în tranziția spre bugete sensibile la dimensiunea de gen?	Copii ale declarațiilor bugetelor sensibile la dimensiunea de gen din India, Ruanda și Gauteng	
Exercițiu: Întrebări cheie pentru elaborarea programului BSG			

Mai multe resurse privind Bugetarea Sensibilă la Dimensiunea de Gen pot fi găsite pe adresa www.genderbudgets.org

Traducerea și reeditarea acestui studiu au fost realizate cu susținerea Agenției Internaționale Suedeze de Cooperare în Dezvoltare (Sida) în cadrul programului UNIFEM "Promovarea egalității de gen în politicile și programele naționale de dezvoltare".

Oficiul Regional UNIFEM pentru CSI

Casa ONU, str. Tole bi 67,
Almaty, 480091, Kazakhstan

Tel.: +7 (3272) 58-26-43
Fax: +7 (3272) 58-26-45
e-mail: root@unifemcis.org
Pagina Web: www.unifemcis.org

Oficiul Programului UNIFEM în Moldova

Ministerul Protecției Sociale, Familiei și Copilului
str. Vasile Alecsandri 1
Chișinău, MD - 2009, Republica Moldova

Tel.: +373 22 280775
Fax.: +373 22 721490
Pagina Web: www.un.md/UNIFEM

Oficiul Central SIDA

Str. Valhallavägen 199,
105 25, Stockholm, Suedia
Recepția SIDA este la etajul 1

Recepție: + 46 8 698 50 00
Fax: +46 8 20 88 64
E-mail: sida@sida.se